

MANUEL QUINTO GRANÉ

SOPAR PER A OGRES

A l'Àngels, sempre

SOPAR PER A OGRES

Primera edició: maig del 2018

- © Manuel Quinto Grané, dels textos
- © Sagar Fornies, de la il·lustració de la coberta
- © Editorial Efadós, d'aquesta edició
Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat
- © Editorial Efadós, de la col·lecció
Biblioteca Andreu Martín
Direcció de la col·lecció:
Andreu Martín Farrero
Coordinació de la col·lecció:
Judith Terradellas Saurí
Assessorament lingüístic:
M. Neus Doncel Saumell

ISBN 978-84-16547-95-1
DL B 5013-2018
Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

HORA PRO NOBIS

Posem que fos divendres i, tanmateix, plovia. Com sempre que passa això, sigui divendres o no, dia en què la tristor s'afegeix a una pluja de bolero, jo em dedicava a mirar per la finestra des de l'oficina de l'editorial per abastar tot el tros de món gris que m'oferia el carrer d'Urgell en hora atziaga, quan de sobte va sonar el telèfon de damunt la taula del despatx amb tanta insistència que no hi va haver altre remei que fer-ne cas. Vaig despenjar l'aparell i una veu melodiosa em va amoixar el timpà esquerre.

—Soc la Cadena O'Leary del Col·lectiu d'Amics dels Presos, el CAP. Ha sentit a parlar de nosaltres?

—Doncs ara que ho diu... —em vaig excusar mentre rebuscava en els arxius de la meva memòria de lector de diaris als cafès.

—Estem organitzant una setmana cultural per a l'esbargiment enriquidor dels interns de la Model amb motiu de la festa de Sant Dimes.

—Laudable encaterinament, senyora! —vaig dictaminar tot fent servir el més florit del diccionari.

—Hem pensat que vostè podria fer-hi una xerrada...

—Jo?

—Que no és vostè l'editor Bonaventura Pals?

—Sí, però no acostumo a fer xerrades.

—Un intel·lectual de la seva categoria està del tot capacitat per fer-ho —va sentenciar la veu acaronadora.

Precisament la meva minsa categoria mental em vedava discursar amb la mínima circumspècció sobre algun altre tema que

no fos el vol rasant dels dípters per la superfície de la femta de bèstia banyuda. Em va sacsejar un pressentiment.

—Qui li ha donat el meu nom, si em permet la pregunta?

—El lloat crític cinematogràfic Llorenç Maria Zurranderà m'ha dit que vostè era l'home adient per la seva experiència i amenitat.

Per a tots aquells de vosaltres que no us heu capbussat mai en l'ombrívol pèlag de les meves amistats, us informaré que en Llorenç Maria Zurranderà exerceix la crítica a salt de marges i ungla de cavall allà on l'atzar i la necessitat li ho permeten. El vaig conèixer com un client assidu del bar del Pinchauvas, un catau situat al veí carrer de Borrell tristament famós per les seves lleties estofades i el claret de Carinyena.¹ Allà hem compartit magnes endrapades en llargs dies d'ensopiment. Fou ell qui em va reclutar un bon dia per substituir-lo com a comentarista a l'antic Festival de Terror de Sitges, quan van pispar dos rotlles d'una pel·lícula d'Horatio Neckgoat, titulada *Sang i fetge a cal metge*, de la mateixa cabina del Cinema Retiro, i després va resultar que ho havien fet per encobrir un crim real documentat a les imatges del film. També m'havia convidat al rodatge d'una cinta pornogràfica en un xalet de Salou que va acabar malament per assassinat a causa de mamada de polla enverinada, desenllaç que hauria fet trontollar l'exímia Agatha Mary Clarissa Miller, més coneguda com a *Agatha Christie*. Des de llavors, el noi dels Zurranderà i jo havíem cultivat –regant-la a dojo, això sí– una plàcida amistat, mantinguda per la seva afició a entabanar tot déu i la meua coneguda abúlia i manca de senderi en el tracte amb el proïsme.

M'ho hauria d'haver imaginat de seguida. Ningú en el seu bon seny podia indicar el meu nom per a una conferència. La clau estava en la prodigiosa facilitat d'en Llorenç el Poc Magnífic per treure's del damunt les responsabilitats poc productives i carregar-les a l'esquena del primer ase que bramés a prop.

—En Zurranderà li ha dit que ell no podia, oi? –per acabar-ho d'adobar, jo era plat de segona tria.

—No pot. Ha de participar en una taula rodona.

No sabia que el meu confrare ho fos també del rei Artur. Potser la veu s'equivocava i el que havia dit en Zurranderà era que

havia de participar en un llit rodó, gresca per a la qual la natura li havia concedit el deler i furtat la potència.

—Em penso que no serà possible... –anava elaborant l'eximent.

—Per què no em dona l'oportunitat d'explicar-li tot en persona? –em va oferir la veu.

—Si vostè vol... –vaig acceptar.

Mitjançant una hàbil fosa encadenada, l'escena segueix en el mateix decorat del meu despatx editorial, ara enriquit per la presència de la senyora O'Leary, un parell d'hores més tard.

Quan els meus fatigats clissos van resseguir per primer cop la figura de la visitant, vaig saber amb total certesa que no solament parlaria davant d'un públic format per pispes, camells, guillats, sirlers, ratpenats, trinxes, malànimes, bulates, macarrons i tota mena d'habitants de la jungla d'asfalt, sinó que, si ella m'ho demanava, em tancaria molt de gust en la més llòbrega cel·la de càstig i m'empassaria la clau.

La tal Cadena és una de les criatures més boniques que hagi vist mai: ulls d'ametlla, cutis de préssec, llavis de maduixa, pits de melonet francès i cintura de pera llimonera. Un autèntic sorbet² de fruites. Acostumada a agradar i se li notava. També estava acostumada a imposar la seva voluntat i no vaig tardar a comprovar-ho.

—Cadena! Quin nom més sòlid! –vaig exclamar amb absolut arrapament.

—En realitat no em dic ni Cadena ni O'Leary. El meu nom autèntic és Francisca Cifuentes. Me'l vaig canviar pel de Cadena en homenatge als oprimits del món sencer, i O'Leary va ser un caprici de la meua mare, que era una devota de l'LSD.

Li vaig calcular uns trenta anys acabats de fer per la referència al beneit de Tim Leary i a les despulles del *California Dream*. Jo gasto una mesura de vernís Berkeley des que vaig afusellar els fascicles d'una *Jistoria de la Kontrakulturra* escrits per un albí esquizoide que es va suïcidar tragujant una ampolla de sulfumant brut nature quan va saber que la revolució pendent anava costa amunt. El marrec patia penoses ereccions cada cop que veia a la televisió les remenades d'anques de l'Agnetha i la Frida del grup

ABBA, i allò sí que li va trencar per sempre les seves perspectives de guardar la lleterada per llançar-la a la cara de la burgesia.

—Ara penso que no puc rebutjar la seva proposició –vaig assegurar en èxtasi contemplatiu.

—Encara no ha sentit les meves raons.

—Exposi-les, au, au, vinga!

—La principal és la solidaritat. La immensa majoria dels residents a les nostres presons han delinquit perquè no tenien cap altre remei. El capitalisme salvatge que estem administrant amb la màxima temeritat de la mà de Milton Friedman comporta inevitables quotes d'atur i empeny l'ésser humà cap a l'aïllament i la bogeria. Tot allò que contribueixi a pal·liar els efectes de tanta desgràcia i injustícia em sembla legítim, tant si és per caritat cristiana com per germanor de classe social o si es tracta de simple vergonya culpable.

Em trobava, doncs, davant d'una croada i els efectes que produïa eren màgics. A més, la mirífica era posseïdora d'unes fortes conviccions. Feia temps que jo no sentia unes raons tan clarament exposades sense falsa humilitat ni subtils coartades.

—M'ha convençut. Què he de fer?

Em va fitar amb expressió sorneguera. La ràpida capitulació, després de la meua inicial fredor telefònica, la va fer arribar a la conclusió que jo capitulava per una evident fascinació davant dels seus encants. No seria la primera vegada que això li passava amb mascles i femelles, perquè va assimilar el desarmament, va obviar-ne els motius i va anar directa al nus de la qüestió.

—En Zurranderà ens havia de presentar una pel·lícula...

—Quina pel·lícula?

—*El tercer home*. La passarem en vídeo, en un aparell de televisió de 24 polzades situat en una taula del menjador de la tercera galeria. Vostè els explica de què va la peli, el director, la seva filmografia, ja ho sap... Al final, obrim un col·loqui i tothom diu el que li sembla.

—Vaja! Com es feia en els bons temps del cinefòrum.

Ella va restar desconcertada.

—Perdoni... Què és això del cinefòrum?

Entre les nombroses coses que he fet en el transcurs de la meua atrafegada vida, figura la presentació d'un film en un cineclub anarquista a la Coromina, l'antic barri miner de Cardona. No recordo quin film era, ni em pregunteu com vaig anar a parar allà. Suposo que algú em va engalipar, com sempre. El cas és que vaig deixar anar una arenga reivindicativa gràcies a la qual vaig sortir a collibè per la porta gran, em van comparar amb Durruti i em van atipar de fabada³ entre càntics de companyonia. Els meus magres honoraris els vaig oferir a la caixa de resistència dels vaguistes de la CNT. La Cadena no pertanyia a l'època de la solidaritat antifranquista. Ni coneixia el terme «cinefòrum», per més que estava organitzant una cosa semblant. Segur que jo m'embarcava per segona vegada en mars tan procel·losos.

—En temps de Franco presentàvem pel·lícules per conscienciar la gent –em vaig permetre gallejar a la recerca d'un bri d'admiració.

—Veu com no m'equivocava amb vostè?

Vaig voler aprofitar el benentès per temptejar el terreny:

—Per què no sopem junts i m'ho acaba d'explicar tot?

La formosa aparició va desencreuar les cames. Uns intensos efluvis de Pussy Galore em van inflamar les pituitàries. Ella es va aixecar de la cadira que acollia, joiosa, les seves formes calipigies. Va puntualitzar.

—Miri, senyor Pals: per sopar prenc un iogurt i fruita, només bec aigua mineral sense gas i sempre me'n vaig a dormir ben d'hora. No seria pas una bona companyia per a un home de món com vostè. D'altra banda, a la seva dona, xicota o parella sentimental, que suposo que la té, no li faria gens de gràcia que vostè i jo sortíssim junts només perquè li he demanat que col·labori amb mi en una obra d'estricta humanitat. Podria creure que vostè és un vulgar donjoan amb menys classe que escrípols.

Estrèpit de castells de somnis que s'esfondren. La Cadena O'Leary, és a dir, Francisca Cifuentes en la partida de naixement, s'equivocava en el que feia referència a les meves disponibilitats romàntiques. L'amiga Susi, periodista agressiva, vivia amb el meu diguem-ne secretari Muley des de feia uns quants mesos en la

més impune felicitat. El meu únic recurs era la manola, el vell truc dels cinc contra un, trist consol per a l'horabaixa d'un divendres plujós.

¹ Aquest «Pinchauvas» era un tal Macario Liendres, la tavernota del qual s'obria al carrer de Borrell, darrere de l'Escola Industrial. Havia après a cuinar quan es va reenganxar al servei militar i el van enlairar de caporal xusquero a sergent de cuina. Fent botifarra, va amassar un sac de pistrincs que li van permetre engegar el negoci propi. La seva dona era de Terol i sempre estava malalta. Sembla que, al revés de les altres, menstruava tres setmanes i se n'abstenia una. Amb el temps, la dona va morir d'una riuada deixant l'espòs enfangat en la desgràcia. El Macario va tancar l'establiment i va desaparèixer del barri sense que ningú hagi sabut res més d'ell.

Les lleties que oferia el quònim eren, o bé una pasterada agrumollada amb cotnes de cansalada, o bé un brou terrós en el qual nedaven llegums florits i raspatures de carn incerta. Per barat que fos aquell plat de llordesa, no em sé avenir de com la gent anava a menjar a cal Pinchauvas si no eren gastrimaníacs sexuals.

Les lleties són un plat bíblic, ja ho sabeu. Així doncs, mereixen una millor consideració que la d'uns llegums plens de proteïnes, ferro i magnesi. Esaú i Jacob, fills bessons d'Isaac i Rebeca, ja es barallaven amb ferocitat en el ventre de la seva mare. Quan van néixer, Jacob va sortir aferrat al peu del seu germà en una clara demostració que no es resignava a ser el segon. Esaú era molt pelut, agrest i aficionat a la caça. De Jacob només se'ns diu que no es movia gaire de la tenda i que era el noi de la mare. Un dia que Esaú arribava famolenc d'una de les seves caceres, va veure que el seu germà estava preparant l'àpat del migdia i, sense poder temperar el fibló de la gusa, li va canviar el dret de primogenitura per un plat d'apetitoses lleties. La rivalitat entre el llanut i el tendre va acabar bé, anys després, quan Jacob es deia Israel i el mateix Jehovà li havia promès la terra de Canaan.

A l'ambient caldejat d'Ur de Caldea, pàtria d'Abraham i de la seva primera descendència, l'arròs es consumia amb cigrons, lleties i altres classes de llegums que ara no coneixem. El llibre

del Gènesi (25, 31-34) ens diu que el plat de lleties era rogenic. I després que Jacob «va donar a Esaú pa i un plat de lleties», és a dir, dues coses en comptes d'una. Tot això ens fa suposar que Esaú, per més dur d'enteniment que fos, no va vendre una cosa tan important com els seus drets a la successió per un plat viudo i, a més, rutinari dins els costums camperols d'aquells verals beneïts per Jehovà. Jo sempre he cregut que les lleties acompanyaven un estofat de cabridet, com el que prepara Jacob quan suplantava amb astúcia el seu germà per a la benedicció paterna (Gn, 27, 1-29). D'aquesta manera, el vermell dels llegums pot ser degut a la sang de l'animaló. És veritat que el Levític prohibeix menjar la sang i el greix de les bèsties, però val a dir que el Pentateuc fou escrit per Moisès temps després de les trapelleries dels plançons del patriarca Abraham.

Pel que fa al vi de Carinyena, em sap molt greu, però per a mi ostenta el rècord de les més espantables mostres de morapio que hagi trascolat mai. Ara mateix, però, les coses han canviat a tot arreu. Ningú no fa escarafalls d'un negre reserva Tío Manuel de la collita del 81 o de qualsevol dels Menguante de les Bodegas Pablo d'Almonacid de la Sierra.

² «Sorbet» ve de l'àrab «surba», que significa senzillament «beguda ensucrada». Aquest refresc de suc de fruites, llet o rovells d'ou dolços i aromatitzats, pastós i amb un cert grau de congelació, constituïa un dels vicis menors de la llaminera Caterina de Mèdici, esposa d'Enric II de França, que així es consolava en principi de la seva momentània aridesa uterina i del desvari amorós del seu reial consort amb la madurona Diana de Poitiers. Ja abans de casar-se, la reina cotillaire havia organitzat un concurs de sorbets, que va guanyar Demetri Ruggeri, un sicilià tan baixet que li deien Demetri i Mig, amb un beuratge misteriós pispat als antics druides. Sigui com vulgui, quan ja es va fer gran i reina mare, la Caterineta es va aficionar al sorbet de sang d'hugonot.

³ «Con fabes y sidrina, nun fai falta gasolina.» La fabada asturiana és un dels plats més substanciosos d'entre els tradicionals de

totes les regions espanyoles, al costat del cocido madrileño i de la nostra carn d'olla. A diferència d'aquests dos últims, que tenen com a base de llegum els cigrons, la fabada es fonamenta en les «fabes», una mongeta blanca de mida mitjana, molt gustosa. A la fabada, com en tot plat popular d'al·livió o amuntegament substancial, hi ha cansalada viada, botifarra de sang i ceba, greix de porc amb encenalls de carbayu, xoriço, llom fumat amb pebre vermell, braó i pernil magre. Les millors «fabes» passen per ser les de Luanco, localitat que els dedica el mes de maig, deixant de banda les flors i la Mare de Déu. A més, les «fabes» serveixen de companyia a l'estofat de llebre o de gallina i a les cloïsses, sense oblidar les «fabes con gochu» de Mieres i les guisades amb patates –no us esgarrifeu, hi ha xoriço, no es tracta d'un altre plat viudo–, amb les quals omplen les carmanyoles els miners de la conca del Nalón.

REFUGIUM PECCATORUM

El dia assenyalat per a la meua actuació a la cangrí era el 28 de desembre, festivitat dels Sants Innocents. A fe de Déu que la commemoració resultava d'allò més escaient. Innocent havia estat jo acceptant l'envit de la bella encadenada pel seu propi nom a les columnes del temple de la reivindicació social.

Em vaig presentar al bar que s'obre al davant de la Model. Un rètol clavat damunt la barra advertia «Aquí se está mejor que enfrente». Colles de propparents es concedien ànims trascolant cervesa a palades i fent forat a entrepans de calamars a l'andalusa o a tapes de xoriço *a la diabla*¹ abans d'entrar per al torn de visites. Famílies senceres de gitanos, un parell de negres vestits amb roba llampant, dones amb l'estigma de l'absència penjat de les bosses sota els ulls, criatures amb el cap pelat que guipaven amb ànsia les màquines del *pinball*, pringats avesats a complir funcions d'intendència i algun picaplets aviciat ficant-hi cullerada.

A l'hora en punt va arribar la Cadena acompanyada d'un andova alt, prim i blanquinós. Portaven la corresponent cinta de vídeo amb el clàssic de Carol Reed i un parell de voluminoses bosses de plàstic. Ella em va presentar el seu adjunt. Era en Ramiro, un exfranciscà que havia penjat els hàbits després d'una baralla amb un bisbe en un bar de carretera. En Ramiro, «el Monje», semblava estar emboirat entre inalienables cabòries. Només va obrir el bec per xarrupar la copeta de conyac amb la qual el vaig obsequiar. Mentrestant, jo ja me n'havia empassat dues per calmar els nervis.

Des de feia temps, i com a conseqüència del traspàs de competències entre Madrid i la Generalitat, els guardians dels centres penitenciaris ja no eren picoletos, s'havien convertit en mossos d'esquadra. Ja no feien ferum de xusqueros, sinó de colònia de supermercat. Sigui com vulgui, la bòfia constitueix una fauna específica i no depèn de cantonalismes. Són els que estan a una banda del reixat i vigilen els tancats a l'altra. Els nous llüen un abillament més elegant, llustrosos de cos, signe inequívoc que el sou era millor i no s'alimentaven amb els guisofis de la cantina.²

La Cadena va patir una radical transformació en el mateix moment de trepitjar la garjola. El seu natural altiu i distant es va trasmudar en expansiva cordialitat. Saludava tothom qui es trobava als corredors i, quan ens van obrir la tercera galeria, va ser aclamada fins i tot amb al·leluies per un escamot de galiots que oficiaven de comitè de benvinguda. Repartia paquets de regals que treia de les bosses de plàstic, lliurava cartes i recollia encàrrecs. Per uns moments, fou el centre de comunicacions al voltant del qual es van amuntegar aquells éssers privats de llibertat. En Ramiro restava silenciós, com si anés tombant pels núvols. Se'm va apropar un negre coix i em va retreure amb esguard planyívol:

—Yo... ¿nada para yo?

—No es preocupi, senyor Pals –la Cadena va venir al rescat–. Sempre demana i, com que és de Zàmbia, ningú no es recorda d'ell.

El va agafar pel colze i li va donar un joc de cartes i dos paquets de Ducados.

—Això és per a tu, Charles!

Ample somris d'agraïment.

—Si li pot fer arribar llapis de colors –l'ebúrnica es dirigia a mi–, en Charles es posarà molt content. És que pinta molt bé. Oi, Charles, que tu pintes molt bé?

—Hosti, de collons! –va respondre l'artistot ensenyant les seves dents de llop metrallades per la càries.

Tota la galeria mantenia les portes de les cel·les obertes a una banda i a l'altra del corredor. Un parell de reclusos netejaven la seva amb galleda i pal de fregar. Hi havia roba estesa en cordes

penjant dels barrots de les finestres. Alguns paios fumaven asseguts en el llindar del cau, com si estiguessin prenent la fresca als carrers del poble. Un geperut amanerat repartia garlandes pel sostre per a una gresca posterior. Vam travessar aquell espai ennoblit pels aires de barrila i, per unes escales fetes a còpia de totxo nu, vam baixar a una gran sala on havien arrengrerat desenes de cadires plegables davant d'un aparell de televisió i un magnetoscopi.

Jo ja m'havia passat un parell de vegades *El tercer home* a casa en el vídeo prestat per en Zurranderà i, a més, m'havia empassat uns quants estudis publicats en les revistes especialitzades –autors com Monterde, Quintana o Torreiro– que li servien per als seus afusellaments en massa. Així adquiria jo, com ell, idees alienes per suplir la manca de pròpies i poder demostrar el nivell just de competència en públic. Els reguerons de conyac que fluïen pels meus conductes sanguinis em proporcionaven la desinhibició precisa per deixar anar llast.

Al principi, vaig témer que la presència de mig centenar de condemnats m'acoquinés, però la seva atenció i la bona disposició que mostraven envers un trinxà com jo, que només aspirava a entretenir-los, em van deslligar la llengua.

Vaig començar per descriure la situació a Viena acabada la Segona Guerra Mundial, informació que vaig espigolar d'un resum de les guerres del segle xx escrit per un militar americà, el coronel Johnnie Crap, degradat a caporal per haver fet desfilar el Ku Klux Klan per Park Avenue. Emparant-me en el personatge de Joseph Cotten, vaig acabar explicant-los anècdotes de la meua pròpia vida. Em comparava amb ell en el sentit que jo també escrivia novel·les barates, sense èxit ni diners, tots dos empesos a sobreviure en circumstàncies difícils. Llavors em vaig assabentar de dues coses. La primera, que els presos respecten els escriptors de novel·les d'acció nua i crua. La segona és que cal baixar del tren de les pretensions de didàctica moral o social.

Em vaig allargar tant que vaig notar com la Cadena feia gestos de «talla el rotllo, xaval, i passem a la peli». Em vaig apressar, doncs, a finalitzar la dissertació amb quatre vaguetats sobre el llustrós Orson Welles i una referència a la famosa cítara d'Anton Karas.

El film va ser admirat en silenci i entre fum de cigarretes –haixix n’hi havia, perquè la ferum d’herba mora embolcallava alguns rancs– pels cinquanta condemnats. Jo tenia seient guardat entre un *maletilla* de Huelva que havia pispat un vedell al Bombero Torero a les festes de la Virgen de la Regla i un cosonàs alacantí que havia foradat la panxolina a un noi de sa mare que no li volia pagar el plus de pluja daurada. L’andalús, *juncal* i *cañí*, em va obsequiar amb mig Montecristo de l’1 que va treure de la butxaca de l’armilla. El cigar patia de clivelles i vam haver de demanar paper de fumar a un pèl-roig veu de nas per embenar-lo.

Acabada la projecció, vaig tornar a la palestra per al col·loqui. Darrere les precisions cinèfiles d’un falsificador italià, que havia estudiat al Centro Sperimentale di Roma i havia menjat *spaghetti alle vongole* a la Gioia d’Estate amb els mateixos Fellini i Mastroianni,³ l’ambient es va anar caldejant amb un debat sobre l’ètica del delator. El tema de la denúncia a Harry Lime per part de l’amic era el que més els havia interessat del film. Quasi tot déu reaccionava al costat d’Alida Valli en el cementiri, quan menysprea Holly Martins i passa per davant seu sense ni una mirada de comiat. Grapats dels tancats allà havien caigut per molta obra i poca gràcia d’algun confit a sou de la pasma. Els mars en els quals amb prou feines suraven estaven infestats de peixos-xerreta i, és clar, els odiaven a mort. Encara que, tal com funcionen les coses en aquest món merdós, calia suposar que entre aquella poc santa congregació hi hauria algú que es dediqués al *cante*, i no precisament per *bulerías*, com a sistema per obtenir un tracte de favor. Amb tot, la unanimitat fou total i em vaig apuntar a la proposta de linxament de Cotten amb general ovació. Em sentia afalagat pel cas que tothom em feia. El meu orgull, abatut per tant temps d’insignificança, se’m va inflamar i em vaig afegir al jubileu. Així doncs, amics meus, em vaig llançar a fons a un atac contra la delació i a una defensa aferrissada de la viril amistat. Em vaig guanyar adeptes fins al darrer racó. Fins i tot es van sentir crits d’*¡Olé tus huevos, colega!* i *Eso es chamullar y lo demás cagar patas abajo*, el més florit de la parla de la gàbia.

Estàvem decidint quin seria el millor procediment per desfer-se d’un xivato, si escorxar-lo viu o penjar-lo amb els seus mateixos budells, quan la Cadena, que s’havia absentat durant la sessió, va tornar a temps per moure el cap a dreta i a esquerra en senyal de desaprovació d’un míting que podia degenerar en avalot. La venusta, que no suposava la meua capacitat d’arenga, em mostrava un rostre sorrut amb renovades traces de fotre el camp. Vaig donar les gràcies al gens distingit públic desitjant-li un pròxim alliberament i molta més sort que justícia a la resta de la seva vida.

Ja recollíem cadires i l’elèctric desempalmava la instal·lació de vídeo, quan se’m va acostar un gitano tap de barral i em va fer apartar fins a un lateral.

—*Quisiera hablar contigo, pachá* –va demanar.

—Tu diràs...

—*M’has caído bien, tío. ¿Es verdad qu’escribe y fabrica libro?*

—Sí –i vaig sentir una premonició–. No em diràs que vols publicar les teves memòries?

Em va fitar de dalt a baix amb indicis de perplexitat.

—*¿Pa qué? No hay ná que valga la pena recordá... ¿Y tú? ¿Ere legá?*

—Tinc els papers en regla.

—*¡No me salga chungo! Quiero desí que si pueo confiá en ti.*

—No m’agraden les promeses a ulls clucs –em vaig apuntar–. Tu digues-me què vols i jo et prometre el que em sembli.

—*M’han discho que tú achuda a la gente a decubrir cosa...*

—De vegades...

La Cadena s’havia alliberat del rotlle de penitents que aprofitaven els últims moments de la nostra estada a la garjola per seguir voletejant entorn seu. La seva disposició em demostrava que ja era hora d’aixecar el vol sense més dilació.

—*¿Es algo tuyo, la gachisa?* –volia saber el *calorro*.

—No ho sé –jo ja perdia la paciència amb una conversa tan aigualida–. Escolta, digues el que hagi de dir i ja n’hi ha prou.

—*Yo no soy de la tersera galeria...* –va començar.

—Molt bé. I què? Jo no discrimino ningú.

—Quiero desí que yo he pedío ver la peli cuando he sabío que iba a presentarla un gachó que currelaba en libro y periódico. M'han dejao porque tengo colega en toas parte y bueno... porque yo ya etoy listo.

—Què vols dir?

—La voy a palmá pronto. Tengo el sida.

Se'm va entenebrir el semblant. Qualsevol malaltia és una injustícia, però aquesta en concret és una venjança de la madrastra natura.

—Em sap greu –va ser el poc que se'm va acudir.

—Má lo siento yo, ganso, que tengo el billete comprao pa l'otro barrio. Pero, ante d'irme, quiero dejarte el libro del Cosinero.

Em vaig quedar de pedra. La presó era el lloc menys propici per acceptar una herència.

—Em donaràs un llibre?

—E una libreta en la que el Cosinero ha apuntao toa la cosa que l'han pasao.

—I com es diu aquest cuiner?

—No lo sé. Creo recordá que le llamaban Gil, pero no etoy seguro de que ese fuera su verdadero nombre.

—I on és ara?

—Me dijeron que se vorvió majara y s'esfumó. La libreta es tó lo que queda dél.

—I per què jo?

—Mi vieja se ganaba la vía adivinando el porvení. No asertó ni un carajo, pero aprendió a ver en el fondo de lo ojo de lo hombre... Yo sé que ere buena persona.

—I on és ara aquest llibre o llibreta?

—A buen recaudo. Ven a verme en el próximo turno de visita y habré pensao la manera de pasarte la clave pa encontrarlo. No puedo entregarte ná en el locutorio y ahora no etoy preparao. No me fio de naide...y no sabía si tú iba a aceptá.

—Encara no t'he dit que ho faci...

—Si viene el jueves de la semana próxima, es que va a ayudarme.

—Però no soc parent teu, ni l'advocat, ni res... Com em donaran el passi de visita?

—No te preocupe, que lo arreglo tó.

—I què se suposa que he de fer quan tingui la llibreta?

—Etoy seguro de que te va a interesá... Te llevará hata el Cosinero, que anda por alguna parte. El te dirá lo que sabe.

—El que sap de què?

—D'algo mu gordo. Solo él y yo lo conosemo.

—I per què no m'ho expliques tu? –jo ja començava a emmurriar-me

—¡A mi naide m'hase ni puto caso!

—Encara no m'has dit el teu nom.

—Me llamo José Cayuela, pero to el mundo me conose como el «Jurel». E que soy mu escurridiso...

¹ La iconografia de les vidrieres dels bars populars és plena de menges típiques que conformen les tapes, entre elles els pops somrients fumant en catximba sota gorra marinera, plats de capipota fumejants, gambes empastifades d'allioli i pernills flamencs. Moltes voltes també podem filustrar-hi representacions de xoriços amb la figura del diable –barbeta negra, banyes i trident– que pregonen la classe d'embotits que hom es pot cruspír enfilats en un escuradents amb una llesqueta de pa xopa del seu propi i saborós suc. La seva adscripció a l'ésser infernal és deguda al fet que consta que és personatge addicte al picant, però abomina la sal, element que preserva de la corrupció. Poc en sabem de la gastronomia dels diables. Com que són éssers espirituals –a la fi, àngels caiguts–, pensem que la teca no constitueix per a ells una necessitat, ni els proporciona cap mena de plaer. Ni en Papini, ni en Collin de Plancy, ni en el Malleus Maleficarum, de Kramer i Sprenger, trobem gaires referències culinàries. El que passa és que el picant es considera afrodisíac i, en el pensament d'arrel judeocristiana, la satisfacció de la libido és el pecat més abundós.

El pare Lluc de la Llengua Llarga en el seu llibre Florilegi de secrets de confessió documenta el cas d'una dona cordovesa que, als anys quaranta, s'acusava de sentir una gran gaubança en el compliment del deure marital, malgrat els seus esforços per concentrar-se

només en el procés de la creació uterina. El sacerdot la va fornir de consells tan valuosos com meditar en els claus de Crist, provocar-se diarrea sostinguda o el procediment més físic de donar-se cops a l'occípit amb el capçal del llit tot aprofitant les escomeses. Però la malaurada joiosa declarava que el seu pervers consort l'obligava a cuinar amb espècies com el clavell, la nou moscada, la sajolida, el bitxo i fins i tot les llavors d'herba gatera seguint els consells del dimoni Asmodeu, anomenat Lleterada, que adoptava la figura d'un robavellaire i s'allotjava en una catabauma del call. El pare Lluç li va aconsellar que s'alliberés de la influència diabòlica com fos abans de caure en l'avenc de depravació de l'orgasme. Ella, la cordovesa, va agafar una escopeta de dos canons, es va dirigir a mitja tarda a l'hostalot on reposava Asmodeu i li va engegar dos trets. No va abastar l'objectiu, però va deixar bòrnia i mig calba una mucama de Dos Hermanas, i ella mateixa va perdre totes les dents del davant a causa del retrocés de l'arma.

² Sol consistir en estofat de carn de cavall, formada per les restes mortals de les mules sacrificades per tossudes i poc proclius a l'obediència deguda. S'acompanya de patates i ceba, i es fa passar coll avall amb la vinassa, que resulta avinent per inflamar l'ardor guerrer de la fidel infanteria. Els pobles germànics sacrificaven eugues a Odin i se'n menjaven la carn en banquetes sacramentals. El papa Gregori III va prohibir aquests sacrificis per idolàtrics, i és per això que als cristians no ens agrada gaire la carn de tatano. Val a dir que la milícia espanyola, sobretot la del temps dels Terços de Flandes, no feia escarafalls del perxeró, a major glòria de l'imperi.

³ Marcello Mastroianni solia freqüentar la trattoria Gioia d'Estate, a la part del darrere de la casa de la Fornarina –bellíssima amant del pintor Raffaello Sanzio–, quan anava a sopar en companyia de Federico Fellini. Es prenen una grattachecca d'aperitiu en una guingueta de la Piazza di Sant'Egidio i pujaven a peu per la Via della Scala saludant a tort i a dret, com si fossin dos patriarques ben co-fois. Com a antipasto escollien insalata di funghi e frutti di mare; de primer, nyoqui de patata amb salsa de tomàquet i formatge o qual-

sevol risotto; i per rematar, si la gusa ho permetia, un sogliola al Marsala. Altres dies anaven al Vicolo del Piede, entre Santa Maria i Renzi, a un establiment anomenat Anima Nera, que tenia un pati interior on podien prendre la fresca sense necessitat d'ocupar una taula a les massa atapeïdes voreres. Allà servien una sopa de musclos i una paglia e fieno, amb xixina de porc, xampinyons i crema de llet, realment deliciosa. L'amo era Adalberto Sarli, que havia treballat amb Mastroianni i Gassman als temps del Teatro Elisio dirigits per Luchino Visconti. Un accident laboral quan va caure d'una bastida mentre representava l'Orland furiós adaptat per Luca Ronconi li havia deixat inútil el braç dret, tot i que servia la taula a sinistra amb admirable destresa.